

Дејан Макс Катанић
КУКОВО ЛЕТО

Уредник
Зоран Колунџија

Дејан Макс Катанић

КУКОВО ЛЕТО



ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Књићу посвећујем
суирузи Кашиарини и кћерки Марији*

МОЈ МАЛИ ПАС И ЈА

У кући са шеснаест жутих соба
живимо мој мали пас и ја,
ван времена, ненаметљиво и тихо
‘сред баште врежа и корова.
У кући са тридесет шест прозора,
у сраслој градини без суседства,
наоко беспризорно, а лако
разбира кроз расуто стакло
залазак сунца ком краја нема –
залази од јутра до сутона.

У кући са покровом од прашине,
са стропова густе паучине,
кроз ишчашене штокове врата,
светлећа трака месечине
што овде се дуго, изражајно
огледа о сводове, хладне и бледе –
кроз зидове пролазе плешуће сене
– у кући зазора и тишине.

У кући са шездесет гласова немих,
живимо мој мали пас и ја;
некад је све толико тихо
да се чујемо мислима.
Живимо између ноћи и дана,
цвиљења ветра и шуштања грана,
и све док тумарамо ходницима,
врежама, трњем и споменицима –

Ја – бледи монолит, сведок тишине
у храму промаје и маховине.
У кући са шездесет прозирних лица,
никога живог' сем паука и птица...
и мога малог жутог пса.

ГРУМЕН ЖИТА

Трагајућ' за грумењем
и златном прашином,
уз доконост ми се мисао јави
док испирах песак кроз старо сито,
гледајућ' како се пребира – тањи;
к'о време, кроз решетку истиче, цури,
те се кроз брзак расипа журно,
пловећ' ка некој дубљој реци,
на дно да полегне и да се умири,
док нека бујица не исталаса
и не наплати далеке обале туђе,
полажући у тло, то исто семе
што истекло је из мога сита,
те ће у њему проклијат' зрно
нечијег туђег златног жита.

Док мој грумен земље
запарожен оста'
и без орача и без труда,
а сејач на овој обали пустој,
испира маглу и докон се пита:
„Где нестало те дивне слике,
тих житишта златних, детињства мога...
и чиме да заменим то класје живо,
истргнуто из мојих поља?“

ЈЕДАН ЛЕТЊИ ДАН

Врзина дере ми кожом;
Ја, крвљу прокапан,
пошкропах њенијех
трављем обраслих обала,
запљуслих таласјем жита,
далеких златастих пучина
што лахорјем се угибаше;
видиком шумеше истинитошћу
што с' плаветним јутром се овим,
најречитивије изражаваше.

Док, погледом у недоглеђе,
проникнути још даље
у треперавости зраком
што спајаше златишта,
зеленом појасу горја;
узниклом где местом је
требало бити, тим што јесте
– не додавши, а не одузевши.

А трн по трн до безбола,
непревијен капати стадох
са плодовљем свежег,
том руком узбраног блага,
потмуле, тамом утисле боје,
сладошћу узавреле дивље купине;

Вредне ли свог тог видика,
те боли, што пролих је
крвљу властите жртве,
наочиглед запањенога мрава
што чудом се загрцнут чудише,
‘сред ове, јарошћу заплахле
тежине летњег дана...
Да, вредело је.

УСУД ИЛ СЕН'

Изникла из боли, срасла с' очајањем,
невољни си усуд што ме свакуд' прати;
сена разоделна без шумовља ткањем,
лаконогом клизиш, изравном си гола.
Сва у своме светју, одразу мог ока,
пратњо неуморна, да л' од чега презаш
док рељефом кружиш решеношћу свикла,
бестидном ли ти си, таквом неумолна.
А у неком трену, кад поглед ти сретнем,
чулно обасиљаш боковљем што зрачи,
очију пркосна, као да ме мамиш,
таква неухватна, грудљем препоносна.
Ниси варком ума ал' стварност је таквом,
да те само моје свечуље разбира;
од сене одвајаш само у мом' оку,
горјакињом ли си, ил' си изворкиња?
Насилна намерјем телеснијех чари,
изникнула врељем неутажних жеља,
расплоде немира, грудљем узаврелих,
вештом ли се црпет' нагонскијех хтења.
Заиграна умом, расплесаваш сликом,
мојим изокружјем све-присутно биће;
Изникнулом свешћу, савешћу се храниш –
надахнућем намах излуђене душе.
Огреших се шумом, да л' извор замутих,
посекох ли стабљем растасалог брезја,
ил' заведох нежну, пак се неувратих,
те ме с' тобом стиже, девојачком клетва?

Чему ли се казном свеприсутних чари,
руком неухватних, обухватних оку,
раскошјем да маме недостижјем дари
– угођајем ли т' је, стварат' ми тескобу.
Ако би ми пустом, грудљем ушетала,
те да бог не дао, срцем се уздићи,
с' већом ли би казном, судба коме дала
с' таквом необујмном пред понорја стићи.

СТРГАНИ БРЕГ

Пустих ли црних унакажених брда,
голога чемеру подата тла –
то, неко умори шуму прву,
вековних стабала – направи зла!
Ко ли то и у име чије,
уби планине живље сво,
те остави вододерину, зинуту, пусту,
ждерат' и свлачит' јарузи тло?!
Па, 'местом од раја, се ледином роди
полигон громљу, огњити крој
а уморне главе кад' се уздигну,
видет' ће пакосних гаврана рој,
полегнут плећима стргана брега
где замрли грлом вилињ' дов' –
загрцнут ужасом, пев славуја
жалопојнијем, болно у посмртни зов.
А куд ли ће сад' се крилит' све оно
што крилима је од искона било
и куд' ће галопом галопират',
што галопирати је могло?
Већ ту, наместо стољетних храста –
збежишта спокоја и тишине...
за многог' времена, шибља и врежја –
трњем заогрнуте планине.

МОЈ ОГЊУ ПЛАВИ

Потоњи, први се нагонски јави
да наговести ти своју суштину,
ал' ти не таласај, мој огњу плави,
није сва бит у тој вештини;
већ мимо своје природе голе,
за те' се сабила у грудима ватра,
те пламом твој огањ милује, лиже,
уздуже моћним висинама.

Те с' тих те, модрих висова светлих,
душом на искап к'о вино пијем –
опијен вишњим, ја егзалтиран,
нагонски уснама над твојим, бдијем;
те валовитом твојом косом
крстарим радозналим прстима меко,
спуштам се нежно и таласам
бедрима једрим, облином белом;

Клизим до врела и подрхтавам –
уз твоје обале пристајем, блажим,
те се оркану придружујем,
пустошим превоје, сидришта тражим;
да сидрим се заливу твојом, огњу плави,
у залеђу бури, укотвит' чела,
да ту, на извору жудан утажим
исконских жеђи с' вечности врела;

Те да се у твојој постељи скрасим,
па да те уздигнем зазоре снени
до небесних свода над облаке лаке,
да ту ти полегнем пределе живе,
висове чврсте, долове меке,
а ту, преда мном да се разастру
пејзажи сјајних изобиља,
те да се начиним паором снажним,
да орач и сејач сам лугова родних,
да жетвит' ћу сутра од свог тог рода
што га у засаде положих плодне –
Мајко долино и доме славе
што те изборих чистотом мисли,
заслужих првом и преузвишеном,
те прођох кроз све те љубавне јаде,
да се над њима к'о на површност худи.

А нешто ту, дубље од жеђи има;
нешто ту, више неизречено
ал', ипак ћу славит' дивоту тела
јер то, праколевка је свакоме роду;
ни пуританско ме спутаног навести неће
да потрем и обесмислим ту сву лепоту,
што нам је природом божанском дано
да се у слави издигнемо
изнад смрти и пропадања,
те живот славим и певам о њему
без прљавштине и лажног срама.
И додир је света ако је плам,
водиља драгој до драгана.
О теби певам мој огњу плави –
женска лепото безвремена.

КУКОВО ЛЕТО

I

Ноћас бих ти, гласом јавит' се у снове.
У дубокој твојој прошлости ја бдијем;
ишчезла си давних година кроз време,
за ме', к'о да ни час протекао није.

Још ме оне исте вечери прогоне;
загрцнут тишином, заветом се браним;
за ким' ли то, ноћас звона болом звоне,
док шумори лишће на јесењој грани?

Једне исте, давне вечери овакве,
док ти луди месец расијаво косе,
стасјем разас' на те', сребрнасте зраке,
– ходала си боса, трагом цветне росе.

Блистале су влати капљом разливене,
телом ти облио сноп поноћног зрака;
свуд' по лицу твојем, расплесане сене,
к'о вечита борба светлости и мрака.

Свак' ти корак беја' управљен ка мени –
свију твојих пута, одредиште трајно;
тим' раскошјем трена бесмо занесени
и све, к'о да ноћ та, трајаће бескрајно.

Расуле се косе с' измаглине велом,
втели са усана, дах ти огњи зраком,

док узвитлан трачак обвија ти телом
и трептаво гасне, стапајућ' се с' мраком.

Обриси ти, благо прошарани зрачјем
док низ поље хрлиш сјајем обливена,
сладесни се трага, разасу корачјем
на размеђу, трагом светлости и сена.

И још видим топле, раширене руке
како с' пуно душе, грле затон снени,
док међ' влати сјајне и усниле булке
утиреш си путе, управљена к' мени.

Грлила ту летњу ноћ си узнесена,
чигрећ' уоколо мене к'о вртешка мала,
и те твоје очи, к'о да сјаху тулећ' зене,
'сред, гуснином косе, неукроти' вала.

Твој глас мио, звонко испуњава вече
и грлено, пољем дозивајућ' мене, опијеног сјајем
боже, какве среће! Да узмогах време спречити да тече,
и та ноћ, што беше – занавек да траје.

II

Још, тих поља – слутим, стопа твојих траге,
осетим те неумитном, сваким уздисајем својим,
и кад' дан се лено стопи у вечери благе,
доксатом још чујем лаке бате стопа твојих.

Кораци ти, меко, нечујно се ближе
и скоро да појмим како шушти ткање,
кад' ходом ти лаким, хаљином зањише
и с' шумором лахор устрепери грањем.

Устрепли 'сред поља, плешу четинари
и дамари благи, прхнуше кроз груди,
као јато, у том...шкрипну доксат стари –
стре'х се, ал' не стравом ил' вечерњом студи.

Свуд' погледом блудим – где си душо мила?
У свакој ти сени, благе наговести слутим;
ластавице њежна, где и да л' си гњездо свила,
ил' и тебе, дуги истрошише пути?

Сва около мене и у мени сва си –
у мом оку болна рефлексивна трена;
сад' спутана срећа ил' нем одраз, да л' си –
јад ли, душе уобразне – измаштаном, сена.

Превише је прошло ожуја и студи –
изгубљено што је, неће да се врати,
сад' на трему старац тугује и куди,
док даљини копне преостали сати,

те прозрочне ноћи неутулна сјаја
и у њима тебе – какве нигде нема...
к'о усред баладе, неспевана краја,
слутећ' неумитним, расплет што се спрема.

III

‘Сред старих крошњи, све ода – свуда
се узвитла валом, па нагло клоне
и разас’е ветром се од преко брда,
звук звона, болно јеком што звоне.

За час, све к’о да стаде и умири се,
мук – то ли откуцавају задњи сати...
И би, к’о да никога нема више,
јад душе болне зауздати.

Све утонуло је у помрчину
и бледи месец се некуда дену
и ничега да наруши ту тишину,
зјап гасну сену изњедрену.

Сав жамор се слио у једну боцу,
да уочи чашом ми, густе тишине,
те да у самртничком ропцу
испијем чемер у њено име,

те нек’ ми се од та глува часа,
тај сипљиви немир кроз груди слива,
кад’ одвећ’ за ме’ ниоткуд’ спаса
– сав јаде мој и рано жива.

Ја више не верујем у успомене
нит’ оно лепог, што се памти,
многе се, горке дотакле мене
– све осим тебе, ми чемерни јади.